

4. Vnější vztahy

Vývoz zboží v 1. čtvrtletí 2024 meziročně vzrostl jen mírně.

Hodnota vývozu zboží v 1. čtvrtletí 2024 dosáhla 1 164,0 mld. korun¹ a meziročně se tak zvýšila o 5,2 mld. (0,5 %). Poměrně slabý meziroční přírůstek souvisí s vysokou srovnávací základnou začátku loňského roku. Z podrobnějších údajů ale vyplývá, že vývoj exportu zrcadlí situaci v celém průmyslu – stále pozitivní vývoj v oblasti motorových vozidel, proti kterému stojí zaostávání zbytku průmyslu včetně důležitých oborů navázaných na export. Svůj vliv měl také meziroční pokles cen surovin². Podle sezónně očištěných údajů se hodnota exportu mezičtvrtletně zvýšila o 3,0 %.

Tabulka č. 1 Oddíly klasifikace CPA s největším vlivem na vývoj vývozu zboží v 1. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč	%
Motorová vozidla (kromě motocyklů) a díly	+23,5	+7,5
Počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení	+7,0	+7,1
Potravinářské výrobky	+3,2	+7,6
Ostatní výrobky zpracovatelského průmyslu	+1,7	+7,2
Sběr, příprava, likvidace a zpracování odpadu	+1,3	+13,4
Produkty zemědělství a myslivosti	+0,9	+6,4
Textilie	-1,1	-6,6
Ostatní nekovové minerální výrobky	-1,1	-5,1
Nábytek	-1,3	-13,6
Produkty lesnictví, těžby dřeva	-1,5	-31,4
Dřevo a dřevěné a korkové výrobky	-1,5	-11,9
Elektrická zařízení	-4,8	-3,9
Základní kovy	-6,3	-13,7
Stroje a zařízení	-8,0	-5,9
Elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch	-9,0	-47,9

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 2 Země s největším vlivem na vývoj vývozu zboží v 1. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč	%
Velká Británie	+8,6	+19,1
Polsko	+7,8	+9,8
Japonsko	+7,4	+239,5
Itálie	+4,0	+8,0
Turecko	+3,9	+25,2
Spojené státy americké	+2,3	+8,5
Maďarsko	+2,1	+6,1
Čína	+1,9	+18,9
Izrael	-2,1	-27,7
Švédsko	-2,8	-13,8
Slovensko	-3,3	-3,1
Francie	-3,6	-5,9
Rakousko	-4,7	-9,5
Nizozemsko	-5,1	-12,7
Německo	-25,6	-7,0

Zdroj: ČSÚ

Klesal vývoz do zemí EU.

Zhoršení situace domácích průmyslových exportérů v 1. čtvrtletí dokládá i meziroční pokles vývozu do zemí EU (-26,1 mld. korun, -2,8 %). Naproti tomu export do mimounijních zemí byl meziročně vyšší o 31,1 mld. korun (14,4 %). Jak je patrné z tabulky č. 2, k nárůstu celkové hodnoty vývozu nejvíce přispíval export do Velké Británie, Polska a Japonska. Významné byly také přírůstky v případě Itálie, Turecka, Spojených států amerických a Maďarska. Relativně velké zvýšení vývozu ve srovnání s vývojem v uplynulých třech letech bylo v 1. kvartálu zaznamenáno také v případě Číny. Nejvíce se v 1. čtvrtletí meziročně propadla hodnota exportu do Německa, což také značně ovlivnilo celkový výsledek vývozu do EU. Kromě vlivu klesajících cen elektřiny se na vývozu k našemu největšímu sousedu projevilo také zpomalení v mnoha exportně důležitých odvětvích s výjimkou motorových vozidel. Významně ve směru celkového poklesu vývozu působil také export do Nizozemska, Rakouska, Francie, na Slovensko, do Švédska nebo Izraele.

Pokračoval růst vývozu motorových vozidel.

Z hlediska zbožové struktury působila ve směru růstu hodnoty vývozu v 1. čtvrtletí nejvíce motorová vozidla (viz Tabulka č. 1). Ta tak navázala na vývoj v loňském roce, kdy růst jejich vývozu z velké části vyvažoval pokles u mnoha ostatních druhů zboží. Významný meziroční přírůstek měl v 1. čtvrtletí také export počítačů, elektronických a optických přístrojů, potravinářských výrobků, ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu nebo sběr, příprava, likvidace a zpracování odpadu. Nadále výrazně meziročně klesal vývoz elektřiny, plynu, páry

¹ Údaje za zahraniční obchod se zbožím od roku 2020 jsou přepočítávány aktualizovanou metodou založenou na vyšší míře detailu, viz <https://www.czso.cz/csu/aktualizace-metody-propoctu-zahranicni-obchod-se-zbozim>. Nemí-li uvedeno jinak, jsou všechny údaje sezónně neočištěné a v běžných cenách.

² Ceny vývozu zboží loni klesly o 0,7 % a v samotném 4. čtvrtletí byly meziročně nižší o 2,2 %. Mezičtvrtletně ceny vývozu vzrostly o 0,6 %. Ceny ostatních surovin se loni propadly o 18,6 % a minerálních paliv o 0,9 %. Ve 4. čtvrtletí ale ceny minerálních paliv meziročně klesly o 13,7 %.

a klimatizovaného vzduchu, prohloubil se pokles u strojů a zařízení, přetrvávalo meziroční snížení vývozu základních kovů a klesl export elektrických zařízení. Snížení bylo zaznamenáno také u vývozu nábytku, produktů lesnictví a těžby dřeva, dřeva a výrobků z něj, textilií nebo ostatních nekovových minerálních výrobků.

Dovoz zboží se meziročně propadl.

Hodnota dovozu zboží v 1. čtvrtletí 2024 meziročně klesla o 39,1 mld. korun (-3,5 %) na 1 079,5 mld. Import v běžných cenách se meziročně snížil počtvrté v řadě. Kromě poklesu cen dovážených surovin³ se ale projevilo také snížení hodnoty dovozu zboží, které odebírá domácí průmysl. Sezónně očištěné údaje ukázaly v 1. čtvrtletí poměrně výrazný mezičtvrtletní nárůst importu o 4,6 %. Meziročně se snížil dovoz ze zemí EU (-16,0 mld. korun, -2,3 %) i ze států mimo Unii (-25,2 mld., -6,1 %). Největší pokles (viz Tabulka č. 4) byl zaznamenán u dovozu z Číny (třetí propad v řadě), kde došlo k výraznému snížení dovozu elektrických zařízení, a dále u Norska, kde se projevilo pokles cen zemního plynu. Snížení bylo významné také v případě dovozu z Jižní Koreje, Německa, Rakouska, Polska, Velké Británie, Itálie, Japonska nebo Slovenska. Meziročně klesal dovoz z většiny sledovaných zemí a mezi několik výjimek patřilo Rusko, Tchaj-wan, Spojené státy americké, Malajsie nebo Kazachstán⁴.

Tabulka č. 3 Oddíly klasifikace CPA s největším vlivem na vývoj dovozu zboží v 1. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč	%
Motorová vozidla (kromě motocyklů) a díly	+7,9	+4,8
Počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení	+7,5	+6,4
Potravinářské výrobky	+4,2	+7,8
Koks a rafinované ropné produkty	+2,2	+10,2
Produkty zemědělství a myslivosti	+0,8	+4,3
Kovodělné výrobky	-0,9	-1,8
Oděvy	-1,4	-8,8
Ostatní dopravní prostředky a zařízení	-1,4	-9,0
Rudy	-1,8	-40,8
Elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch	-2,1	-34,3
Černé a hnědé uhlí a lignit	-4,1	-53,2
Chemické látky a chemické přípravky	-4,1	-4,6
Základní kovy	-9,4	-10,4
Stroje a zařízení	-11,7	-11,0
Elektrická zařízení	-22,2	-18,1

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 4 Země s největším vlivem na vývoj dovozu zboží v 1. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč	%
Rusko	+5,4	+37,0
Tchaj-wan	+4,8	+65,6
Spojené státy americké	+3,0	+10,2
Malajsie	+2,3	+41,1
Kazachstán	+2,3	+69,0
Slovensko	-1,6	-2,9
Japonsko	-2,1	-9,0
Itálie	-2,2	-4,5
Velká Británie	-2,3	-11,6
Polsko	-3,2	-3,2
Rakousko	-3,7	-11,5
Německo	-3,9	-1,5
Korejská republika	-4,5	-17,2
Norsko	-10,1	-42,9
Čína	-21,7	-15,0

Zdroj: ČSÚ

Na poklesu dovozu byly patrné cenové vlivy i nižší průmyslová poptávka.

K celkovému meziročnímu propadu dovozu zboží v 1. čtvrtletí nejvíce přispěla elektrická zařízení, stroje a zařízení a základní kovy (viz Tabulka č. 3). Velkou roli v celkovém snížení importu tak hrála slabší poptávka domácího průmyslu. Cenové vlivy lze vidět za poklesy dovozu chemických látek a přípravků, černého a hnědého uhlí a lignitu, u elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu a rud. Nižší byl také dovoz ostatních dopravních prostředků a zařízení nebo oděvů. Nejvíce se meziročně zvýšila hodnota dovozu motorových vozidel a počítačů, elektronických a optických zařízení. Významnější přírůstek byl zaznamenán dále u dovozu potravinářských výrobků a koku a rafinovaných ropných produktů.

Bilance zahraničního obchodu dosáhla rekordního přebytku.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím v 1. čtvrtletí dosáhla přebytku 84,5 mld. korun⁵ a meziročně se zlepšila o 44,3 mld. Příznivý vývoj salda zahraničního obchodu souvisí zejména s výraznějším poklesem dovozu u významných artiklů zpracovatelského průmyslu.

³ Ceny dovozu zboží byly loni nižší o 5,7 %. Ve 4. čtvrtletí meziročně klesly o 6,1 % a mezičtvrtletně vzrostly o 1,5 %. Ceny importu minerálních paliv loni klesly o 27,7 %, ostatních surovin o 10,7 % a chemikálií o 7,9 %.

⁴ Poměrně netypicky vysoký nárůst u Tchaj-wanu souvisel s nárůstem dovozu počítačů a elektronických a optických přístrojů, podobně jako u dovozu z Malajsie. Z Kazachstánu bylo dovezeno více ropy a zemního plynu.

⁵ Podle dostupné časové řady jde o nejvyšší přebytek zaznamenaný v rámci 1. kvartálu.

Podle sezónně očištěných dat se ale přebytek bilance zahraničního obchodu mezičtvrtletně snížil. Bilance zahraničního obchodu se zbožím se zeměmi EU se v 1. čtvrtletí meziročně zhoršila o 10,1 mld. korun. Naopak v případě zemí mimo Unii došlo k meziročnímu zmírnění deficitu o 56,3 mld. korun. Ke zlepšení bilance nejvíce přispělo zmírnění deficitu obchodu s Čínou (viz Tabulka č. 6) související s výše zmíněným propadem dovozu. O více než 10 mld. korun se meziročně zlepšila také bilance obchodu s Polskem, Velkou Británií a Norskem. Výrazně ve směru zlepšení salda přispěl také zahraniční obchod s Japonskem, Itálií, Tureckem, Jižní Koreou, Švýcarskem nebo Spojenými arabskými emiráty. Oproti tomu se v 1. čtvrtletí meziročně prudce zhoršila bilance zahraničního obchodu se zbožím s Německem. Výrazné meziroční zhoršení bilance bylo zaznamenáno také v případě Ruska, Nizozemska, Tchaj-wanu, Švédska, Francie, Malajsie nebo Kazachstánu.

Tabulka č. 5 Oddíly klasifikace CPA s největším vlivem na vývoj bilance zahraničního obchodu se zbožím v 1. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč
Elektrická zařízení	+17,5
Motorová vozidla (kromě motocyklů) a díly	+15,5
Chemické látky a přípravky	+4,5
Černé a hnědé uhlí a lignit	+4,4
Stroje a zařízení	+3,7
Základní kovy	+3,1
Ostatní výrobky zpracovatelského průmyslu	+1,9
Rudy	+1,8
Oděvy	+1,7
Ostatní dopravní prostředky a zařízení	+1,7
Papír a výrobky z papíru	+1,4
Produkty lesnictví, těžby dřeva	-1,5
Nábytek	-1,5
Koks a rafinované ropné produkty	-2,9
Elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch	-6,9

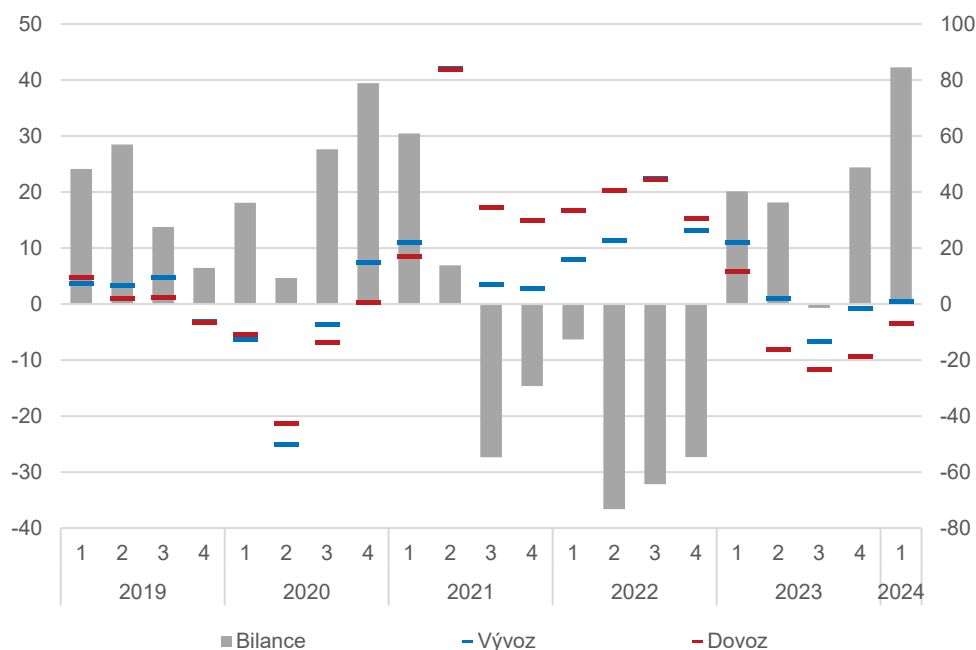
Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 6 Země s největším vlivem na vývoj bilance zahraničního obchodu se zbožím v 1. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč
Čína	+23,6
Polsko	+11,1
Velká Británie	+10,9
Norsko	+10,3
Japonsko	+9,5
Itálie	+6,2
Turecko	+4,6
Korejská republika	+4,0
Švýcarsko	+2,4
Spojené arabské emiráty	+2,4
Francie	-3,1
Tchaj-wan	-4,0
Nizozemsko	-5,4
Rusko	-7,0
Německo	-21,6

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 9 Vývoz a dovoz zboží (meziročně v %) a bilance zahraničního obchodu se zbožím (v mld. korun, pravá osa)

Zdroj: ČSÚ

Ve směru zlepšení bilance působil nejvíce obchod s elektrickými zařízeními a motorovými vozidly.

Z hlediska zbožové struktury ve směru meziročního zlepšení bilance zahraničního obchodu se zbožím nejvíce působil obchod s elektrickými zařízeními těsně následovaný motorovými vozidly (viz Tabulka č. 5). Zlepšilo se také saldo obchodu s chemickými látkami a přípravky, černým a hnědým uhlím a lignitem, stroji a zařízeními a základními kovy. Úroveň 1 mld. korun přesáhlo meziroční zlepšení bilance zahraničního obchodu s ostatními výrobky zpracovatelského průmyslu, rudami, oděvy, ostatními dopravními prostředky a zařízeními, papírem a výrobky z něj a sběrem, přípravou, likvidací a zpracováním odpadu. Mezi oddíly, kde se bilance zlepšila, tak mimo jiné figurují suroviny, u kterých se v posledních letech nejprve prudce zvýšily ceny, a nyní naopak zlevňují. S nižšími cenami souvisí rovněž meziroční zhoršení bilance obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem a koksem a rafinovanými ropnými produkty. Ve směru zhoršení bilance působil také obchod s nábytkem, produkty lesnictví a těžby dřeva, ostatními nekovovými minerálními výrobky nebo potravinářskými výrobky.